

Bollnäs kommun
infocenter@bollnas.se

Rektorn vid Arbråskolan F-9
susanne.froms@bollnas.se

Beslut för grundskola och grundsärskola

efter tillsyn i Arbråskolan F-9
i Bollnäs kommun

Tillsyn i Arbråskolan F-9

Skolinspektionen genomför tillsyn i Bollnäs kommun under hösten 2014. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Arbråskolan F-9 besöktes av Skolinspektionen den 28 och den 29 augusti 2014.

Fakta om skolenheten

Arbråskolan är en kommunal grundskola i Bollnäs kommun. Verksamheten omfattar förskoleklass, grundskola årskurserna 1-9 samt fritidshem. På skolan finns elever som är mottagna i grundsärskolan, men får sin utbildning integrerat i grundskolan. Skolan har vid tillsynstillfället 274 elever varav 19 är inskrivna i förskoleklassen. Skolan har också en förberedelseklass för nyanlända elever. Verksamheten i skolan är organiserad i fyra arbetslag, ett för förskoleklass och fritidshem, ett för årskurserna 1-3, ett för årskurserna 4-6 samt ett arbetslag för årskurserna 7-9. Varje arbetslag har en arbetslagsledare. Skolan leds av en rektor.

Kommunens ansvarstagande för fritidshemmet beskrivs och bedöms i ett separat beslut.

Kunskapsresultat

Årskurs 3

Skolverkets nationella statistik (SIRIS) för de nationella ämnesproven år 2013 saknar ett sammansatt resultat i årskurs 3. I de enstaka delproven i ämnet matematik var andelen elever som nått kravnivån som högst 96 procent och som lägst 67 procent. I ämnet svenska var resultatet som högst 100 procent och som lägst 63 procent. Vid tidpunkten för tillsynen saknas nationell statistik för år 2014 i de nationella proven i årskurs 3.

Enligt skolans egna uppgifter nådde 81 procent av eleverna vid Arbråskolan kunskapskraven i svenska i årskurs 3 vårterminen 2014. Vid samma tidpunkt bedömdes 65 procent av eleverna nå kunskapskraven i matematik. I de samhällsorienterande ämnena bedömdes 81 procent nå kunskapskraven och i naturorienterande ämnena var andelen som uppnådde kunskapskraven 84 procent.

Årskurs 6

Enligt Skolverkets nationella statistik för årskurs 6 läsåret år 2013 var andelen elever som minst nått betyget E nästintill 100 procent i samtliga ämnen.

Skolans egna uppgifter för år 2014 visar att mellan 76 procent och 100 procent av eleverna nådde minst betyg E i de ämnen som de fick undervisning i. Lägst var andelen i engelska, medan det var högst i musik.

Årskurs 9

Enligt nationell statistik nådde 66 procent av eleverna i årskurs 9 kunskapskraven i samtliga ämnen år 2014. Motsvarande resultat för riket uppgick till 77 procent. Elevernas genomsnittliga meritvärde samma läsår var 185 poäng. Motsvarande resultat för riket var 215 poäng. Det genomsnittliga meritvärdet har enligt SIRIS varierat under perioden 2010 - 2014 och som lägst varit 177 poäng år 2010 och som högst 204 poäng år 2013.

Enligt nationell statistik nådde nästintill samtliga flickor målen i samtliga ämnen medan det på grund av för lågt elevantal saknas uppgifter för pojkarna år 2014. Motsvarande uppgifter för riket är 80 procent (flickor) och 79 procent (pojkar).

Andelen elever behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram och högskoleförberedande program uppgick år 2014 till 69 procent, att jämföra med 87 procent för riket.

Helhetsbedömning

Skolinspektionens tillsyn visar att Arbråskolan uppfattas som trygg av elever och lärare, men att kunskapsresultaten i flera avseenden behöver förbättras. Skolan behöver vidta åtgärder inom flera områden för att förbättra kunskapsresultaten och för att verksamheten ska motsvara de krav som skollagen ställer.

Mer än var fjärde elev i årskurs 9 lämnade exempelvis Arbråskolan utan att nå de lägsta kunskapskraven i alla ämnen år 2014. Skolinspektionens tillsyn visar vidare att skolans genomsnittliga meritvärde för årskurs 9 samma år är lågt och att pojkarna når markant lägre resultat än flickorna.

Arbråskolan har rutiner för att uppmärksamma, utreda och erbjuda särskilt stöd till elever som behöver detta, men måste dock försäkra sig om att de nyanlända eleverna får det stöd de behöver. Detta behöver bland annat ske genom att de elever som bedöms ha behov studiehundledning på modersmålet får det i den omfattningen som behövs utifrån elevens behov. Skolinspektionens tillsyn visar att elevhälsan stöder verksamheten i arbetet med elever i behov av särskilt stöd, dock behöver den samlade elevhälsan ges förutsättningar att arbeta förebyggande och hälsofrämjande. Vidare behöver lärarna i större utsträckning samordna undervisningen i olika ämnesområden så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.

Skolinspektionens utredning visar att lärarna arbetar medvetet för att klargöra vilka mål utbildningen har och vilka krav skolan ställer. Tillsynen visar dock att det finns brister i arbetet med att ge eleverna möjligheter till inflytande över undervisningen.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Bollnäs kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 2 februari 2015 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Bollnäs kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom med undervisning och lärande.

- Samordna undervisningen i olika ämnesområden så att eleverna ges möjlighet till överblick och sammanhang och att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.

Motivering

I läroplanen anges att lärarna ska samverka med andra lärare för att nå utbildningsmålen. Läroplanen anger också att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningen samordnas i olika ämnesområden så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.

Av intervjuer med lärare och rektorn framgår att undervisningen i de högre årskurserna endast i begränsad omfattning samordnas i olika ämnesområden för att ge eleverna möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet. Rektorn uppger att samverkan är vanligare i de lägre årskurserna, bland annat beroende på att det där ofta är två lärare som arbetar tillsammans. De lärare som Skolinspektionen intervjuat uttrycker en ambition att i samverka i högre grad över ämnes- och arbetslagsgränserna för att höja kunskapsresultaten, men att det bland annat av schematekniska skäl finns hinder att genomföra detta. Den samverkan som dock sker är på enskilda lärares initiativ snarare än ett resultat av en gemensam strategi och planering på skolan. Skolinspektionens enkätundersökning bland lärarna bekräftar det som framkommer vid intervjuerna. Där svarar nästintill var tredje tillfrågad att det "stämmer ganska dåligt" på påståendet "På den här skolan har vi gränsöverskridande arbeten".

Skolinspektionen konstaterar sammanfattningsvis att det finns brister i skolans arbete när det gäller att samordna undervisningen i olika ämnesområden. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Bollnäs kommun föreläggs att åtgärda bristen.

Författning

Lgr 11 2.2 Kunskaper och Läroplan för grundskolan 2011 2.2 Kunskaper

2014-10-17

1 (2)

Till vårdnadshavare

Skolinspektionen har granskat ditt barns skola den 28 och 29 augusti 2014. Skolinspektionens tillsyn visar att Arbråskolan uppfattas som trygg av elever och lärare, men att kunskapsresultaten i flera avseenden behöver förbättras. Skolan behöver vidta åtgärder inom flera områden för att förbättra kunskapsresultaten och för att verksamheten ska motsvara de krav som skollagen ställer.

Mer än var fjärde elev i årskurs 9 lämnade exempelvis Arbråskolan utan att nå de lägsta kunskapskraven i alla ämnen år 2014. Skolinspektionens tillsyn visar vidare att skolans genomsnittliga meritvärde för årskurs 9 samma år är lågt och att pojkarna når markant lägre resultat än flickorna.

Arbråskolan har rutiner för att uppmärksamma, utreda och erbjuda särskilt stöd till elever som behöver detta, men måste dock försäkra sig om att de nyanlända eleverna får det stöd de behöver. Detta behöver bland annat ske genom att de elever som bedöms ha behov studiehandledning på modersmålet får det i den omfattningen som behövs utifrån elevens behov. Skolinspektionens tillsyn visar att elevhälsan stöder verksamheten i arbetet med elever i behov av särskilt stöd, dock behöver den samlade elevhälsan ges förutsättningar att arbeta förebyggande och hälsofrämjande. Vidare behöver lärarna i större utsträckning samordna undervisningen i olika ämnesområden så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.

Skolinspektionens utredning visar att lärarna arbetar medvetet för att klargöra vilka mål utbildningen har och vilka krav skolan ställer. Tillsynen visar dock att det finns brister i arbetet med att ge eleverna möjligheter till inflytande över undervisningen.

Ta gärna kontakt med rektor och lärare för att diskutera granskningen och resultatet. De kan berätta om hur de ska åtgärda bristerna.

Vill du läsa hela tillsynsrapporten hittar du den på www.skolinspektionen.se.

De bedömningsområden som Skolinspektionen granskar är följande:

- Elevernas utveckling mot målen

Här granskar vi hur rektor och lärare arbetar med elevers lärande samt för att skapa en trygg miljö på skolan.

- **Ledning och utveckling av utbildningen**

Här granskar vi hur rektor leder skolan och hur rektor och lärare arbetar för att utveckla kvaliteten i skolans verksamhet.

- **Enskild elevs rätt – Tillgång till utbildning**

Här granskar vi att alla elever får den undervisning och det stöd de har rätt till.

Skolans resultat, såväl när det gäller elevernas kunskaper som värdegrundsarbetet, utgör viktiga underlag i bedömningen av ovanstående områden.

Skolinspektionens uppdrag syftar till att bidra till alla barns och elevers lika rätt till en god utbildning i en trygg miljö, där alla når minst godkänt i alla ämnen. Läs mer om oss på www.skolinspektionen.se.

Med vänlig hälsning

Lars Wallinder

utredare

Grundläggande värden och inflytande**Bedömning**

Bollnäs kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet med grundläggande värden och inflytande.

- Ge eleverna ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

Motivering

Enligt skollagen ska eleverna ges inflytande över utbildningen. De ska fortlopande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Informationen och formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Av läroplanen framgår att lärarna har ett utpekat ansvar för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 674) anges att eleverna har rätt till inflytande över undervisningen, skolmiljön och verksamheten i övrigt. Kravet på att eleverna ska stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen innebär att det inte är tillräckligt att eleverna ges möjlighet att ta del i detta arbete utan det krävs ett mer aktivt arbete från skolans sida.

I intervjuer med eleverna framkommer att deras möjlighet att påverka arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll varierar mellan olika lärare och eleverna har svårt att ge konkreta exempel på hur de ges möjlighet till inflytande över undervisningen. Lärarna anger i intervjuer att de för diskussioner om elevinflytande, men att detta inte sker på en skolövergripande nivå. Rektor uppger att elevinflytande diskuterats, men att det fortfarande skiljer sig för mycket mellan olika lärare och att detta är ett område att utveckla på skolan. Skolinspektionens enkätundersökning bekräftar det som framkommer vid de olika intervjuerna. Där svarar närmare hälften av eleverna i årskurs 9 "stämmer ganska dåligt" på påståendena "Vi elever har inflytande över undervisningens innehåll" och närmare tre av fyra elever svarar att det stämmer ganska dåligt eller stämmer inte alls på påståendet "På lektionerna är vi elever med och påverkar på vilket sätt vi ska arbeta med olika skoluppgifter".

Sammanfattningsvis visar utredningen att eleverna inte ges reellt inflytande över arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Bollnäs kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

4 kap. 9 § skollagen, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, Läroplan för grundsärskolan 2011, Skolans värdegrund och uppdrag Rättigheter och skyldigheter

Särskilt stöd**Bedömning**

Bollnäs kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom med särskilt stöd.

- Se till att skolan ger studiehandledning på modersmålet i den omfattning som elever har behov av.

Motivering*Studiehandledning på modersmålet*

Enligt skolförordningen ska en elev få studiehandledning sitt modersmål om eleven behöver det.

Arbrå skola tar emot nyanlända elever och har en förberedelseklass. I intervjuer med rektorn och lärare framkommer att samtliga nyanlända elever har behov av studiehandledning på modersmålet. Trots detta har inte alla elever fått detta bland annat beroende på svårigheter att hitta lärare i alla språk. Enligt rektorn ges studiehandledning på modersmålet inte alltid i omfattning utifrån enskilda elevers behov, utan snarare utifrån organisatoriska skäl. Studiehandledning på modersmålet anordnas enligt rektorn av en central enhet inom kommunen och antalet timmar som avsätts till respektive skola och elev bestäms enligt rektorn utifrån tillgången på lärare snarare än utifrån en bedömning av den enskilde elevens behov.

Med anledning av att studiehandledning är en form av särskilt stöd bedömer Skolinspektionen att det är angeläget att de elever som är i behov av studiehandledning får detta stöd för att få möjlighet att nå kunskapskraven och de nationella målen för utbildningen.

Skolinspektionen konstaterar sammanfattningsvis att det finns brister vad gäller studiehandledning på modersmålet. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Bollnäs kommun föreläggs åtgärda bristerna.

Författning

5 kap. 4 § skolförordningen

Bedömning och betygssättning**Bedömning**

Bollnäs kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet med bedömning och betygssättning.

- Se till att det av de individuella utvecklingsplanerna framgår vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt.

Motivering

Enligt skollagen ska läraren i årskurs 1-5 en gång per läsår, vid ett av utvecklingssamtalen, i en skriftlig utvecklingsplan ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, och sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Skolinspektionen har tagit del av ett urval av skolans individuella utvecklingsplaner för elever i årskurs 1-5 samt grundsärskolan. Dessa innehåller ämnes-specifika omdömen om elevens kunskapsutveckling i alla ämnen som eleven får undervisning i samt en framåtsyftande del. I flera fall saknas dock framåtsyftande insatser som skolan avser att vidta för att ge eleven möjlighet att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionens utredning att det finns brister i de individuella utvecklingsplanerna. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Bollnäs kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

10 kap. 13 § skollagen

Erbjudande av utbildning**Bedömning**

Bollnäs kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom med erbjudande av utbildning.

- Se till att utbildningen är avgiftsfri.
- Se till att elevhälsan arbetar förebyggande och hälsofrämjande för att stödja elevernas utveckling mot målen.

Motivering

Enligt skollagen ska utbildningen i grundskolan vara avgiftsfri med undantag för enstaka inslag som medför en obetydlig kostnad för eleverna eller kostnader i samband med skolresor och liknande aktiviteter som ersätts av vårdnadshavare på frivillig väg.

I intervju med rektorn och av rektorns skriftliga redogörelse framgår att det förekommer att föräldrar arrangerar så kallade skolresor bland annat utomlands, där eleverna beviljas ledigt från undervisningen för att delta i dessa resor. Resorna omfattar inte alla elever i en klass eller grupp, utan det är valfritt för elever att delta. Dock tas i flera fall en avgift ut för resan som inte är att betrakta som ringa och avgiften är inte heller att betraktas som frivillig. Det förekommer vidare i flera fall att lärare deltar och också har ett visst ansvar för eleverna. Lärarnas deltagande sker inom ramen för deras tjänstgöring på Arbrå-

skolan. I och med detta är resorna enligt Skolinspektionen att betrakta som en del i undervisningen/utbildningen.

Mot bakgrund av att bristerna i vad gäller denna del ändrats enligt beslut av rektorn bedöms bristen var Skolinspektionen avstår därför från ingripande i denna del.

Elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete

Enligt skollagen ska elevhälsan främst vara förebyggande och hälsofrämjande, och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/19:165) betonas att arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper i skolan. Det anges även att elevhälsan har ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling.

Det framkommer i intervjuer med elevhälsan, rektorn och lärarna att elevhälsan endast i begränsad omfattning arbetar förebyggande och hälsofrämjande. Skolsköterskan genomför enligt rektorn och representanter för elevhälsan hälso- och hälsoamtal i två årskurser. I övrigt uppger de intervjuade representanterna för elevhälsan att det inte är möjligt att genomföra några ytterligare förebyggande och främjande insatser. Elevhälsans arbete inriktas enligt företrädarna från elevhälsan såväl som rektorn snarare på att hantera redan uppkomna problem för eleverna än att förebygga dessa. Skolinspektionen bedömer att det är angeläget att elevhälsan ges förutsättningar att arbeta förebyggande och hälsofrämjande för att på så sätt undanröja eventuella hinder för eleverna att nå målen för utbildningen.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionens utredning att det finns brister i elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete för att stödja elevernas utveckling mot målen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Bollnäs kommun föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

2 kap. 25 § skollagen, 10 kap. 10 och 11 §§ skollagen

På Skolinspektionens vägnar

Mathias Ljungström
Beslutsfattare

Lars Wallinder
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform ger Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.